

2001
2022

KALAPUTXI

Mutrikuko herri-aldizkaria
2022ko urria - 231 zkia.

EUSKARALDIA

LOREA UGARTETXEA EIZAGIRRE

Umezaro laiotzean sustraitutako bizitza

VITA MUTATUR NON TOLLITUR BIZITZA ALDATU EGITEN DA, EZ BUKATU
NAHIA ARANTZAMENDI, HITZAKO KAZETARI ETA ZINEGILE • HIRU TXIRLO BOLA-JOKOA
TXIMISTAK, EDERRAK BEZAIN ARRISKUTSUAK (II) • EUSKARALDIA: HITZEZ EKITEKO GARAIA

Igualatorioarekin eta
Osakidetzarekin
lan egiten dugu

Audioprotesista
egunero zentroan
Audiometriak doan

OPTIKA VITORIA

O P T I K A • A U D I F O N O A K

ERRIBERA 16 • 48700 ONDARROA • 946134138 • mvitoria@cnoo.es

BERTAN

Mutrikuko Merkatarien Elkartea

... zure alboan

Telefonoak

Osasuna

COVID-19 KORONABIRUSA

OSASUN AHOLKURAKO TEL. ... 900 20 30 50

Larrialdia	943 46 11 11
Anbulatorioa	943 60 43 00
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00
Alzheimer elkarte	943 29 71 18

Botikak

Lasuen-Elezgarai	943 19 50 26 / 626 61 13 92
Lon Apraiz	943 60 32 50 / 630 05 50 97
Amaia Zalduegi	669 26 22 01
Hiart Burgoa	667 33 88 90
Arantzazu Izpizua (Eibar)	943 20 19 12

Udala, zerbitzuak...

Udaletxea	943 60 32 44
Udaltzaingoa	943 60 70 48 / 679 16 25 00
Gizarte Ongizatea	943 19 50 81
Anai Arte bulegoa	943 60 42 47
Anai Arte taberna	943 60 34 10
Mikel Deuna Zaharren Egoitza	943 60 38 71
Eguneko Zentroa	943 60 38 71
Turismo Bulegoa	943 60 33 78
Bake epaitegia	943 60 70 49
Kiroldegia	943 60 31 75
Liburutegia	943 60 41 82
Miruaiz pilotalekua	943 60 41 91
Ur Kontsortzioa	943 00 22 22
Zakarrak eta traste zaharrak	943 70 07 99
Posta zerbitzua	943 60 30 44

Irakaskuntza

Goizeko Izarra Ikastola	943 89 91 52
San Miguel Ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko BHI Institutua	943 89 92 24
Kardala Akuakultura Institutua	943 60 71 37
Udal Euskaltegia	943 60 30 94
Udal Musika Eskola	943 60 37 80
Haurreskola publikoa	943 60 41 19

Garraio zerbitzuak

ANSOLA taxia	638 67 23 83
XABI taxia	656 28 90 26
Lurraldebus	943 41 52 08
Pesa Autobusak	900 12 14 00
BizkaiBus	902 22 22 65
EuskoTren	944 333 333
Loiuko Aireportua	905 50 50 05

Bestelakoak

Parrokia	943 60 39 87
----------	--------------

Iritzixa

Alberto Gorritiberea Gorriti

ETXEBIZITZAK IGERILEKU HURBILAREKIN

1.972an egokitu zen Mutrikuko lehen igerileku naturala, aurtengo udaran hainbeste beldurren oinarri bilakatu dena. 50 urte pasa badira ere, lehenean gaudela esango nuke, beti berandu. Kasua da 'Danborzaleak' kolektiboak bultzatuta 1.185 lagunaren sinadurak jaso direla babes moila dagoen horretan bukatu edo eta 88 metro luzatu eta hasieran pentsatutako puntuan amaitzeko. Sinatzaile guzti horietatik 719 herritarrek dira, eta guztiak ere Udalean aurkeztu zituzten korporatiboek bidera zezaten erreferenduma. Erantzun garden, zintzo eta publikoa, honakoa; txosten juridikoaren zain geldituko gara eta Portu Zuzendaria idatzizko erabakia, oposizioko bozeramaileari igorria, hitzez udaleko hiru alderdiei zenbait aldiz adierazi baina idatziz nekez jasotakoa ziurtatuz. Bien bitartean, obrak adjudikatuta, 15 hilabete aurretik, kanpo aldeko portuaren zatia hesituta, eta egon ezina nagusi. Nire iritzia apaletik, bateren batek pentsatzen al du benetan Danborra eta Mollaberri artekoa, lehen itsasoko igerilekua barne, ikutzeko gai izango direla? Eta babes moilak babestuko du, 2014an erdibidean gelditu zen moila zatiak babestu zuen beste? Zortzi urte igaro dira erauntsi hartatik eta bi ikasgai behintzat gelditu zaskigu gerorako; kirol portuko pantanalen euskarriak metro eta erdian luzatzea, eta portuaren atze aldean inondik ezin daitekeela horma berririk eraiki plaza handituko dela bezalako 'ipuin dotoreekin'. Babes moila bere osotasunean amaitu eta Mutrikuko Portuko Plan Bereziaren garapena agortutzat emango omen du Eusko Jaurlaritzako Portu Zuzendaritzak, ondoren Plan Berezia berrikusteko prozesorearen tramitazioa hasiko duelarik; esleipena, adjudikazioa, informazio publikoa, herritarren partaidetza, portuko eragile guztiek eta gai honekiko interesa duten administrazio, kolektibo eta pertsona guztien ekarpenak jasotzeko. Urteetako langintza beraz. Ez dakit urte guzti horien zain gelditu behar dugun, baina niri behintzat hamarren bat eskari ateratzen zaizkit. Berandu baino lehen aurreratu ditzadan; Kofradia eta txabolen artean estalkia eraikitzea, frontoi itxura badu hobe; atzeko eskoilera indartu eta gainean egurrezko espaloi bat eraiki itsaso aldera, eserlekuak eta agian hiru bat zuhaitz landatuaz. Kofradi Zaharra berrizatu kanpotik bezala barrutik; Portu txikia pantanalekin egokitu herriko ontzi txikiak bertan amarratzeko, Moila kalea itsaso aldera zabaltu egurrezko espaloi baten bidez, Mollaberri atzean arranpla berri bat eraiki, lehen igerilekuaren ondoan hirugarren igerilekua egokitu, mariñelen txabolak berrizatu eta hauen erabilera herriko mariñelei luzatu lehenik. Zabalera gaineko kantina ziurtatu eraikin duin baten bidez eta hondartza buruko kantina kontsolidatu. Horra dekalogoak, hurrengo hauteskundeetarako bateren batek aintzakotzat hartu nahi baditu.

Argitaratzailea

Karenka Komunikazio Elkarte
Barrenkale 12, behea
20830 Mutriku
Tel. 635 748 393
e-posta aldizkaria@kalaputxi.eus
Webgunea: www.kalaputxi.eus
Bloga www.kalaputxi.blogspot.com
Laguntzailea **Mutrikuko Udala**

Kolaboratzaileak

Iñigo Andonegi, Josu Larrañaga,
Inhar Mutiozabal
Tirada 2.200 ale
Lege Gordailua **SS-787/01**
ISSN **1579-4792**
Inprimategia **EUSKALINPRI**
Banaketa **Kalaputxi**

Kalaputxi Herri-Aldizkariak
Mutrikuko Udalaren dirulaguntza
jasotzen du:

Mutrikuko Udala

astelehenetik ostiralera						
DB03 LEKEITIO-DONOSTIA						
Lekeitio	6:15	9:50	12:50	17:50	20:00	
Ondarroa	6:40	10:15	13:15	18:15	20:25	
Mutriku	6:45	10:20	13:20	18:20	20:30	Debaraino (20:40)
Donostia	7:55	11:30	14:30	19:30	---	Unibertsitatetik
DB03 DONOSTIA-LEKEITIO						
Donostia	8:00	11:00	14:30	18:00	20:30	23:00
Mutriku	8:50	11:50	15:25	18:50	21:20	23:50
Lekeitio	9:35	12:35	16:10	19:35	22:05	00:25
DB04 ONDARROA-MALLABIA						
Mutriku	7:15	orduro	20:15	21:25	22:15	22:45
Mendaro	7:50	orduro	20:50	22:05	22:25	22:55
Eibar	8:15	orduro	21:15	22:30	22:45	23:15
Mallabia	8:30	orduro	21:30	22:45	---	---
DB04 MALLABIA-ONDARROA						
Mallabia	6:00	6:45	orduro	20:45	21:25	22:05
Eibar	6:10	7:05	orduro	21:05	21:45	22:15
Mendaro	6:35	7:35	orduro	21:35	22:10	22:30
Mutriku	6:55	7:55	orduro	21:55	22:30	22:40
DB05 MUTRIKU-ZUMAIA						
Mutriku	6:25	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25
Deba	6:40	9:40	11:40	13:40	16:40	18:40
Zumaia	7:10	10:10	12:10	14:10	17:10	19:10
DB05 ZUMAIA-MUTRIKU						
Zumaia	8:10	10:10	12:10	15:10	17:10	19:10
Deba	8:40	10:40	12:40	15:40	17:40	19:40
Deba	9:15	11:15	13:15	16:15	18:15	---
Mutriku	9:25	11:25	13:25	16:25	18:25	---
DB06 ONDARROA-SORALUZE						
Mutriku	8:45	10:45	12:45	14:45	17:45	19:45
Mendaro	9:15	11:15	13:15	15:15	18:15	20:15
Soraluze	9:40	11:40	13:40	15:40	18:40	20:40
DB06 SORALUZE-ONDARROA						
Soraluze	7:40	9:40	11:40	13:40	16:40	18:40
Elgoibar	7:45	9:45	11:45	13:45	16:45	18:45
Mendaro	8:00	10:00	12:00	14:00	17:00	19:00
Mutriku	8:20	10:20	12:20	14:20	17:20	19:20

larunbat, igande eta jai-egunak							
DB03 LEKEITIO-DONOSTIA							
Lekeitio	8:00	12:30	17:00	19:00			
Ondarroa	8:25	12:55	17:25	19:25			
Mutriku	8:30	13:00	17:30	19:30			
Donostia	9:40	14:10	18:40	20:40			
DB03 DONOSTIA-LEKEITIO							
Donostia	10:30	14:30	17:00	^{ig} 20:30	^{lr} 21:00	23:00	^{ig} ig. / ja ^{lr} lar.
Mutriku	11:20	15:20	17:50	21:20	21:50	23:50	
Lekeitio	12:05	16:05	18:35	22:05	22:35	00:25	
DB04 ONDARROA-MALLABIA							
Mutriku	^{lr} 7:15	8:15	orduro	20:15	21:25	^{lr} 22:15	
Mendaro	7:45	8:45	orduro	20:45	22:05	22:25	
Eibar	8:10	9:10	orduro	21:10	22:30	22:30	
Mallabia	8:25	9:25	orduro	21:25	22:45	---	
GAUEAN Mutrikutik: ostiraletan 23:25 eta 1:15; larunbatetan 23:25, 23:55, 1:55, 3:55, 5:55.							
DB04 MALLABIA-ONDARROA							
Mallabia	6:50	7:45	orduro	19:45	^{lr} 20:45	^{lr} 21:45	22:00
Eibar	7:00	8:00	orduro	20:00	21:00	22:00	22:15
Mendaro	7:35	8:35	orduro	20:35	21:35	22:35	22:40
Mutriku	7:55	8:55	orduro	20:55	^{lr} 21:55	^{lr} 22:55	23:00
GAUEAN Mutrikura heldu: ostiraletan 0:25; larunbatetan 1:10, 3:10, 5:10, 6:10. Eibartik -25 min.							
DB05 MUTRIKU-ZUMAIA							
Mutriku	^{lr} 8:25	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25	20:25
Deba	8:40	10:40	12:40	14:40	16:40	18:40	20:40
Zumaia	9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10	21:10
DB05 ZUMAIA-MUTRIKU							
Zumaia	^{lr} 9:10	11:10	13:10	15:10	17:10	19:10	^{lr} 22:10
Deba	9:40	11:40	13:40	15:40	17:40	19:40	22:40
Deba	10:15	12:15	14:15	16:15	18:15	20:15	23:15
Mutriku	10:25	12:25	14:25	16:25	18:25	20:25	23:25
DB06 ONDARROA-SORALUZE							
Mutriku	^{lr} 9:45	11:45	13:45	17:45	19:45	21:45	
Mendaro	10:20	12:20	14:20	18:20	20:20	22:20	
Soraluze	10:40	12:40	14:40	18:40	20:40	22:40	
DB06 SORALUZE-ONDARROA							
Soraluze	^{lr} 8:40	10:40	12:40	16:40	18:40	20:40	
Elgoibar	8:45	10:45	12:45	16:45	18:45	20:45	
Mendaro	9:00	11:00	13:00	17:00	19:00	21:00	
Mutriku	9:20	11:20	13:20	17:20	19:20	21:20	

ordutegi eta geltoki guztiak hemen:

www.kalaputxieus/garraioa

Bizkaibus 902 222 265

Bilbo - DEBA - Donostia			Donostia - DEBA - Bilbo		
	Lehena A-O	Lehena L-I	Azkena egunero		Lehena A-O
Bilbo		7:00	20:00	Donostia	5:50
Eibar	6:14	7:14	21:14	Errekalde	5:59
Elgoibar	6:24	7:24	21:24	Orio	6:14
Mendaro	6:33	7:33	21:33	Zarautz	6:20
DEBA	6:44	7:44	21:44	Zumaia	6:29
Zumaia	7:00	8:00	22:00	DEBA	6:43
Zarautz	7:08	8:08	22:08	Mendaro	6:52
Orio	7:15	8:15	22:15	Elgoibar	7:01
Errekalde	7:29	8:29	22:29	Eibar	7:11
Donostia	7:38	8:38	22:38	Bilbo	8:20

ONDARROA - BILBO			BILBO - ONDARROA		
astelehenetik ostiralera			astelehenetik ostiralera		
	lehena	azkena		lehena	azkena
A3916 Ermuatik	5:40	19:40	A3916 Ermuatik	7:10	22:10
Mutrikutik irten: 6:25, 7:25, 15:25			Mutrikuraino: 14:10, 18:10, 20:10		
A3915 Durangotik	6:10	20:10	A3915 Durangotik	7:40	21:40
Ondarroatik Bilbora zuzenean: 6:30; 7:30					
jai egunak			jai egunak		
A3916 Ermuatik	6:40	20:40	A3916 Ermuatik	8:10	22:10
A3915 Durangotik	7:10	20:10	A3915 Durangotik	8:40	21:40

TXOKO EDER ELKARTIA

Kaixo mutrikuarrok:

Txoko Eder elkartean (Loretxu atzian dauana) bazkide berririk bihar ditzugu.

Bazkide izateko ez da kuota berezirik ordaindu bihar. Hilleroko kuota (20 €) eta urte osuan 200 €-ko gastua egitxia eskatzen da. Bikotekidiak eta 18 urtetik gorako seme alabek ere bazkidia egon ez arren erabili dezakete elkartia.

Bazkide izateko interesik badakazu, elkarteko kideren batekin harremanetan jarri edo notatxo bat bota elkarteko buzoian zure izen eta telefono zenbakixarekin.

ANIMA ZAITXEZ!!!

Zuzendaritza taldea

Kalaputxi aldizkariak irakurleen gutunak plazaratzen ditu. Gutunak izen abizenekin bidaliko dira posta arruntez edo posta elektronikoz aldizkaria@kalaputxi.eus helbidera. Aldizkariak ez du zertan bere egin idatzien edukia.

BADATOR EUSKARALDIA

2018 urtean lehen aldiz egin zen *Euskaraldia* ariketa soziala, euskararen erabilera areagotzea helburu hartuta. Euskal Herri osoan, milaka lagunek hartu zuten parte euskararen aurrean konpromisoari lotuta. Batzuek *Ahobizi* izatea erabaki zuten, 11 egunetan lehen hitza beti euskaraz egiteko eta elkarrikizketi euskaraz eusteko konpromisoa hartuta; beste batzuek *Belarriprest* izatea erabaki zuten, hamaika egun horietan euskarazko elkarrikizketetan parte hartzeko konpromisoarekin, nahiz eta beti euskaraz ez egin.

2020 urtean *Euskaraldiaren* bigarren edizioa egin zen, eta berrikuntza moduan sortu ziren ariguneak, pertsonen inplikazioaz gain erakundeetan eta entitateetan euskararen erabilera eman dadin erraztasunak emateko.

Euskaraz bizitzea normalizatuago dagoen herrietan horrelako ariketa beharrezkoa ote den zalantza ere sortu zen hasieratik. Ustea ere zabaldu zen inguru erdaldunetan egiteko ariketa zela *Euskaraldia*, herri euskaldunetan dagoeneko euskaraz bizi garela argudiatuta. Zorionez, uste hori izan arren, herri euskaldunetan ere modu aktiboan hartu izan dugu eta hartuko dugu parte *Euskaraldian*.

*Kalaputxi*k sorreratik euskara du izateko arrazoi, herritarrei euskaraz irakurtzeko modu bat eskainita. *Kalaputxi* ez litzateke euskaraz ez balitz. Eta *Euskaraldiaren* baitan *Arigune* izendatu nahi dugu berriz gure entitatea, gure etxea eta gure orriak azaroaren 18tik abenduaren 2rako hamabost egunetan, urteko gainerako egunetan ere hala izango dela sinistuta.

Urte osoan egunero euskaraz bizitzeko aukera dugunok eredu izan behar dugulako bestelako egoera duten beste euskal herrietan bizi direnentzat.

Herritik kanpo ere edozein herritan *Ahobizi* eta *Belarriprest* direnei laguntza emango diegulako beren hizkuntza ohituretan eragiten.

Ariketa kolektibo honetan norbanako bakoitzaren jarrerak euskararen unibertso txikian eragina izango duelako euskararen erabileraren hazkuntzan

Kalaputxi

VITA MUTATUR NON TOLLITUR

bizitza aldatu egiten da, ez bukatu

Laster dugu Domu Santu eguna, errito bezala hilerrira bisita egiteko ohitura duguna. Heriotzaren inguruan zibilizazio ezberdinek erritu ezberdinak dituzte. Gure artean ere ez da beti berdina jokatu, sinesmena, osasuna edo elizaren aginduak tarteko, eta ez dugu atzera asko egin beharrik jokamolde horiek nabaritzeko.

Poema baten hitz errimatuak jolasten zuten, urrutiko txistuak aireratzten zituen zortziko ezagun baten doinuak. Gogoeta une bat, eta errautsen kutxatxo sartu zuten hilobian. Bildutako urratsek kanpoaldera egin zuten, eta barnean..., hilobietako isiltasuna? Ezereza sumatu nuen, beheko apaletik zetorren ahots sendo eta baxu batek jaurti zuen arte:

—Zu ere gure familia artekoa izango zarenez, aurkeztuko al zara?

—Uste nuen baina, beste bizitza honetan isiltasunaren erreinu sartuko nintzela, eta harrituta uzten nauzu. Bizirik ginen bitartean bezala jarduten al duzue?

—Ez, ez da berdina. Etengabeko loaldi luzeak egiten ditugu, eta, hainbeste urte daramatzagu hemen, dena dakigula bata bestearen berri, beraz isiltasunak ere luze-luzeak dira. Alboko panteoikoen zaratek esnatzen gaituzte noizbehinka, baina gaztelaniz eta “ilustrisimaka” jarduten dutenez ez dute guregan jakin-minik sortzen, eta lasai jarraitzen dugu zirkinik ere egin gabe.

—Zenbat zaudete hemen?

—Zeu zara seigarrena. Eta apur bat urduri sumatzen zaitudanez, neu, Antonio, hasiko naiz azaltzen nolakoak izan ziren hilobi honetan sartu aurreko uneak.

Indiako Ganges ibaitik abiatu omen zen mundu guztian hedatu zen kolera epidemia. Hemen, Gipuzkoan, Mutriku izan zen gogorren jo zituen herrietako bat. Ez zegoen eritasunaren ezagutzarik, eta medikuntzan ari zirenak ohiko tratamenduak ezartzen ari ziren, baita jaki egokiak eta garbitasunaren aldekoak ere. 1855eko udaran hasi ziren herritarrak sintomak sumatzen, eta heriotzak bata bestearen atzetik zetozen. Ahal zuten herritarrak beste herrietara ihesean ziren, horrela epidemia hedatzen lagunduz. Bi mila biztanle izango zituen orduan Mutrikuk, eta horietatik 481 pertsona larri gaixotu ziren eta 260 hil. Gaixotasuna sumatu zutenak 572 izatera iritsi ziren.

Abuztuaren hasieran hasi nintzen tripetako min eta goragaleekin, eta, egun batzuk tarteko, bere eskuz besarkatuta eraman ninduen heriok. Sintomak sumatu bezain laster isolatu ninduten beste zenbait gaixorekin batera; medikua, apaiza eta lekaimeak

baino ez zitzaizkigun hurreratzen, eta, zendu nintzenean, zela-hala, ohol batzuekin egindako kutxa baten sartu, eta behiak tiratutako gurdi baten ekarri nindute kanposantura, herriko etxeetatik urrutiko bidea eginez. Etxekoek ez zuten nire hilotza ikusteko aukerarik izan. Lurrean hobiratu ninduten, eta, familia-koek hilobi berria eraiki zutenean sartu zituzten nire hezurak hemen.

—Ni Pedro nauzu, Ondarroan jaioa, eta umetatik itsasoari lotua. Hamaika urterekin izan nintzen, lehen aldiz, bapore umil haie-tako baten eskifaiaren partaide. Arrantzalea nintzen eta arrantza maite nuen. Nire oinak olatuek eragindako balantzak sentitu behar zituzten, eta lehorrean baino atseginago bizi nituen itsasoan igarotako ordu eta egunak. Ez zen lan erraza, goizetik gauera, negu aldera gehienbat, itsasoaren aurpegia aldakuntza handiak egiteko gai zen, bere azal leuna olatu beldurgarri bilakatuz. Gure zaharrek zioten itsasoko ura gazia zela, emakume, gizon eta umeek bertara isuritako malkoek eraginda.

Gaztarroan, lehorreko haizeak maiz bultzatzen gintuen Mutriku aldera, edo bertako neskatek erakarri. Horrela gertatu zitzaidan niri: Manuelak, zuen familiakoa zena, erakarri ninduen, berarekin ezkondu eta Mutrikura bizitzera etorri. Hala ere, Ondarroako txalupan jarraitzen nuen lanean.

Eguraldi ederraz atera ginen egun batzuetako arrantzara Artibai ibaian amarratuta geneukan txalupan, ohi bezala, Antiguako Amari errezoak zuzendu ondoren, itsaso zabalera. Matxixako aurrean 40 bat milatara ginen hirugarren egunean arrantza polita barnean genuela. 1912ko abuztuaren 12a zen, gauean itsasoa mugitzen hasi zenean. Haize-oihalak jaitsi, eta bodegan sartu ginen guztiok, beste askotan denboralea pasatu arte egin lez. Baina hura ez zen izan ezagututakoak bezalakoa: tira-bira egin zuen txalupak, eta denok ginen ur gainean irauteko ahaleginak egiten, indar guztiak erabiliz.

Gau hartan 143 gizon galdu ziren. Haietatik 116 ziren bermeotarrak, 16 lekeitiarrak, 8 elantxobetarrak eta 3 ondarroarrak, horien artean neu. Kordea galdu nuen, eta akabo. Bost egunera aurkitu ninduten ur azalean. Mutrikura ekarri, portuan jaso, hilkutxa baten ezarri tapa sendo itxita gorpua ez zegoelako erakusteko moduan, eta, zuzenean, lau lagunak bizkarrean ekarri ninduten portutik kanposanturaino. Hemen nago harrez gero.

—Niri Angel izenez bataiatu ninduten, baina betidanik Gotzon deitu didate. Gurasoak JEL zaleak ziren, eta ni ere gazte afiliatu nintzen bertan, baina, kontzientzia hartzen joan nintzen

Alexander Elezgarai Agirrebengoa

• instalakuntza elektrikoak • domotika • telekomunikazioak
• mantenu eta muntaia elektrikoak • argiztapen diseinuak

638 713 685 • alexmutriku69@gmail.com • Mutriku

APALLU
ITURGINTZA

Telf.: 600 316 381 - 943 02 98 61
San Agustín, 3 - Mutriku

apallu@apallu.es

www.apallu.es

heinean, ANVko partaide izatera heldu nintzen -"Sin Dios" deitzen gintuzten-, eta, hala, gerra hasi zenean, lehenengoak izan ginen Donostiaren defentsan, oraindik batailoiak antolatu gabe zeudela.

Antiguo auzoan genbiltzala izterraren goi aldean zauritu, eta etxera, Mutrikura, ekarri ninduten. Bi hilabete eta erdi egin nuen ohean zauria ezin sendaturik, eta gangrena zabaldu zitzaidan heriotzeraino eraman arte. Jakina, sinestuna ez nintzenez, herriko parrokoak debekatu egin zuen inolako hiletarik egitea. Hobiratzeko ere, nahiz eta kanposantua udalaren patrimonioa izan, apaizen indarra hain zen handia, ohiko lekutik kanpo hobiratu nindutela: erantsita zegoen hormez inguratutako lur zati batean, non sarrera kanposantuko atzealdetik zuen.

Franco hil eta urte batzuetara, zeuden tokitik atera zituzten nire hezurak eta hilobi honetara ekarri.

— Pedro naiz, eta gazte gelditu nintzen elbarri. Hamalau urte bete baino lehen, mendiko lanetan hasi nintzen etxera sos batzuk ekartzeko. Lan neketsua: mendian gora, mendian behera, aizkora beti eskuetan eta enborrak garraiatu beharrean kamioiak iristen ziren lekuetaraino. Hogeita hamar urte bete berritan, bizkar hezurreko orno bat hautsi eta ezin ibilian gelditu nintzen; ordutik etxean makuluekin lagunduta ahaleginak egiten nituen amari sukaldeko lanetan laguntzen.

Bizitza sedentario hark eta medikuen kontrolik ezak ekarri zuen nire gorputzaren funtzionamendua zeharo okertzea. Hipertentsioa zen horietako bat, eta horrek eragin zuen nire buruko arteriaren bat eten eta odoljariora izea: aurpegia ere belztuta gelditu zitzaidan. 1955. urtea zen.

Egun oso bat egin nuen etxean hilkutxa baten sartuta. Hurrengo goizaldean, lau lagun biziaren eraman ninduten kanposanturaino. Ibilbide guztian elizako kanpaiak -"din" eta "don" deitzen genienak- etengabe jo zuten txandaka, kolpe bat bakoitzak eta tarte motz bat zainduta, herri guztian giro goibela sortzeko. Ehortzi ondoren izan zen hileta-meza, katafalkoa erdiko korredorean, eta "a tiempoko" meza alboetako aldareetan.

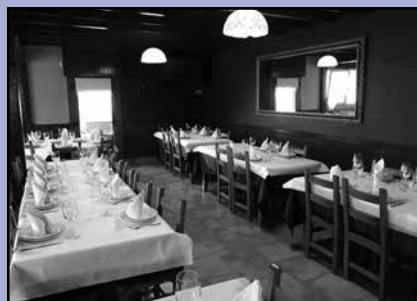
— Maria dut izena, eta 1999ean hil nintzen. Ordurako asko aldatu ziren gauzak heriotzaren inguruan. Medikuek hurbilago zeuden, ez genuen jada hileko kuota ordaindu beharrik, eta osasunaren jarraipena egokiagoa zen. Horrela, arnasa hartzeko arazo apur bat nuela eta, espezialista batengana bidali ninduten; froga batzuk egin ondoren jakin nuen, lau urte betetzear nintzela, biriketako minbizia nuela. Donostiako onkologikoan egin zidaten jarraipena eta diagnostikoa zehaztu: birika bietan nituen tumoreak, baina okerrean, metastasia nahiko hedatua nuen. Aukera eman zidaten kimioterapia tratamenduarekin hasteko, baina zalantza zuten emaitza baikorrik izango ote nuen. Zainketa aringarriak izea erabaki genuen etxekook, eta, horrela, lau hilabete igaro nituen, azken astea ohetik jaiki gabe, familiako guztiekin harremanean, eta minik sentitu gabe.

Hil ondoren, ehortzetxeok arduratu ziren nire zerraldoaz, eta beilatokian jarri ninduten azken agurra egiteko. Autoz eraman ninduten parrokiaraino, hileta elizkizuna egin eta hilkutxa ateratzean txistu doinu egin zidaten azken agurra. Familiakoak soilik izan ziren hemen azken adioa egiten.

— Iritsi da nire txanda. 30 urte besterik ez ditut eta zuen artean nago. Mendiari eskaini diot nire bizitza laburra, profesional gisa gidari lanetan Pirinio eta Alpe mendietan gailurren bila edo eskalada eremuetan. Ziurtasuna izan da gure ikurretako bat, baina, hala ere, hor izaten dira ezbeharrak. Izotzean ginen eskalatzen giro ederrean -hogeia gradu zero azpitik-, baina han zegoen gure zain, goialdean, izotz zati handi bat, non gutxien uste genuenean askatu, eta hiru laguneko kordada bere azpian gertatu ginen. Buruan hartu nuen kolpea eta ospitalera helikopteroz iristerako heriok hartua ninduen bere magalean. Gurasoek nire gorputzen atalak ospitaleari oparitu zizkioten transplantetarako erabiltzeko, eta, ondoren, erraustu egin ninduten.

Nire lagunak, guraso eta familiakoekin adostuta, udaletxean prestatu dute hileta zibil hunkigarria, eta doinu alaiekin agurtu naute. Hemen nauzue zuekin, nire hondarrak kutxatxo honetan sartuta.

hil artean, bizi

Kalbaixo
JATETXEA

Laranga Auzoa
Tel. 943 60 32 56
kalbaixo@gmail.com
MUTRIKU - Gipuzkoa

Uzuri ELGOIBAR - DEBA
RPS 183/12 optika audio

DEBA, Ostolaza 7 - Tel. 943 19 21 92
ELGOIBAR, San Frantzisko 21 - Tel. 943740359

MILIZIANO BATEN GORPUA AURKITU DUTE BUZTIÑA BASERRIKO LURRETAN

1936ko irailean, Debatik Mutriku aldera erretiradan zetozen soldaduetako bat da Buztiñako (Buztinaga baserriko) zelaian agertu dena. Buztiña baserriko etxeoandre Kontxi Urkirik betidanik jakin izan du beraien zelai barrenean soldadu bat zegoela lurperatua. Aitaren osaba Frantzisko Gorostola Salegik kontatu zion gertatutako guztia, eta berak jasota bezala transmititu die ondorengoei. 86 urtean egon da gorpua Buztiñako lurretan harlauzak gainean dituela. Mutrikuko Saturraran Memoria Elkartek gertaeraren berri jakitean, Buztiñako Kontxiri elkarrizketa egin zion, eta Intxorta Elkartekoekin batera Aranzadi Zientzia Elkartekoei eman zien gorpua berri. Aranzadiko kideak 2022ko irailaren 14an etorri ziren lehenengo azterketa egitera. Hain zuzen, Kontxik esandako lekuan agertu zen milizianoaren gorpua. Urriaren 2an, berriz, lantalde handia heldu zen Buztiñara. Aitzur, pala, paleta, zepilo, bahe, poltsa... argazki kamara, bideo eta dronez hornituta. Lurdes Herrastik berehala antolatu zuen taldea eta lurra ateratzen hasi ziren hezurak garbi-garbi utzi arte. Ateratzen zen lurra bahean pasa eta hezur puxketarik edo beste objekturik azalduz gero poltsa batera jasotzen zituzten. Hiru orduko lanaren ondoren hezurrek argia ikusi zuten. Pako Etxeberria ere bertan izan zen; aitzurrarekin lurra kentzen, tarteka lantaldekoren bati galderak egin eta elkarrizketak grabatzen, edota traba egiten zuten zuhaitzaren adarrak ebatzen. Kepa Martinezek, laguntzeko asmoz baserrira joan eta zerra ekarri zuen, alegia, Aranzadiko kideei lana errazteko. Horrez gain, Dron batekin jaso zituzten gorpua irudiak eta dena prest gelditu zen hezurak ateratzeko. Mutrikuko alkatea eta agintariak ere bertan izan ziren, lekuko, gorpua jasotzerakoan. Aranzadi Elkartek, Saturraran Memoria Historikoa Elkartek, Ahotsak eta Intxorta Elkartek egindako lana azpimarratu zuten memoria gordetzen, jasotzen eta transmititzen egiten duten lanagatik. Ondoren, lantaldeak hezurak jaso zituen txukun-txukun poltsetan, eta, jendea ingurutik aldentzen hasi zen. Buztiñako Goizane eta bere familia gelditu ziren hezurrek utzitako hutsuneari begira.

Kontxi Urkiriren hitzak helbide honetan dituzue:

<https://ahotsak.eus/mutriku/pasarteak/mut-086-002/>

RPS: 126119

ALAZNE OPTIKA

Jose Mª Altzibar etorbidea 1
Tel. 943 60 31 54 · alazne.optika@gmail.com

BERISTAIN

PAPERDENDA

ESTANKOA

Barrenkale, z/g
943 60 35 44

LORATU MUTRIKU V. BONU KANPAINA

Urriaren 17tik azaroaren 6ra bitarte "V. Loratu Mutriku" erosketa bonuen kanpaina jarriko da martxan Mutriku. COVID-19aren alarma-egoerak eragindako krisia dela-eta, Mutrikuko merkataritza, ostalaritza, eta zerbitzuetako aktibitatea indartzea eta herriko familien ekonomia laguntzea izango du helburu kanpainak.

Mutrikuko Udalak 2020eko udazkenean antolatu zuen lehen bonu kanpaina eta herriko hainbat sektoreen aktibitatean inpaktu baikorra izan zuen. Herritarrengan ere, oihartzun zabala izan zuen eta askok eskertu zuten ekimena aurrera eraman izana. Hori dela eta 2021ean ekimena errepikatu egin zen. 2022 urtean, urtean bi kanpaina egitea erabaki zen, udaberrian eta udazkenean, herriko ekonomiari urteko bi alditan laguntzeko asmotan.

Kanpaina honen bitartez, udalak herriko merkataria eta ostalarien artean gutxienez 60.000 euro mugitzea lortu nahi du eta, horrekin batera, udalerriko familien erosteko ahalmena diruz laguntzea 18.000 eurorekin.

Bono kanpainaren ezaugarriak

- Udalak 20.000 eurorekin 1.200 bono finantzatu ditu. Bono sorta bakoitza 50 eurokoa izango da (10 euroko 3 frakzio eta 5 euroko 4 frakzio).
- Bonoak erosi ahal izateko nahitaezkoa izango da Mutriku erroldatuta egotea, eta 6 urtetik gorako herritar bakoitzak gehienez bono sorta bat erosi ahal izango du.
- Bonoaren balioa: 50 euro (herritarrek 35 euro ordaindu eta udalak 15 euro finantzatu).
- Bonoak kanpainara atxikitutako establezimenduetan bakarrik erabili ahal izango dira.

- Bono guztiak aldi berean erabili ahaliko dira edo banaka.
 - Erosketak bonoak erabiliz eta dirua gehituz egin ahal izango dira. Dirurik ez da itzuliko.
 - Erosketaren balioa bonuaren berdina edo handiagoa izan beharko da beti.
 - Bonuak turismo bulegoan eskuragarri, urriaren 17tik aurrera astelehenetik igandera (10:00-14:00). Ostiral eta larunbatetan arratsalde ere bai, (16:00-18:00).
 - Erostea, nortasun agiria erakutsi beharko da, eta norbaiti bertaratzea ezinezkoa bazaio, lagun edo familiako kideren batek erosi ditzake haren nortasun agiriaren kopia erakutsita. Erosketa bakoitzean gehienez ere 2 bonu erosi ahal izango dira batera. Bonuak ordaintzeko lehentasunezko sistema banku txartela izango da.
 - Erosketaren balioa bonuaren kopurua baino handiagoa denean, falta dena diruz ordaindu beharko da.
- Kanpainaren inguruko informazioa eta parte hartze arauak: www.mutriku.eus web orrian.

ALZHEIMERRAREN AURREAN

Kezkatuta al zaude familiako kideren baten edo inguruko norbaiten aldartearekin, ohiko jokabide-aldaketarekin edo buru osasunarekin? AFAGIK eta Udaleko Gizarte Zerbitzuek laguntza eman diezazukete.

AFAGI

AFAGI Alzheimerra edo beste dementzia batzuk dituzten pertsonen eta haien senide zein lagunen Gipuzkoako Elkarte da. AFAGIK **943 297 118** telefonoan artatuko zaitu eta zure kezkari erantzungo dio.

AFAGIK irekita ditu banakako kontsultak eta estimulazio kognitiboko tailerrak, osasun-neurri zorrotzak betez. Informazioa eta hitzordua eskatzeko, deitu lasai.

Webgunea: www.afagi.eus E-posta: afagi@afagi.eus

MUTRIKUKO UDALA-GIZARTE ZERBITZUAK

Erasandako pertsonaren eta zaintzailearen bizi-kalitatea hobetzeko zer administrazio-kudeaketa egin behar den adieraziko zaio interesa agertzen duten herritarrei.

Zuhurtziaz eta eraginkortasunez tratatuko da haien egoera pertsonala, eta etengabeko jarraipena egingo zaie espediente guztiei.

Hala eskatuz gero, Mutrikuko AFAGIko arduradunen izenak eta kontaktuak jakinaraziko dira.

Garrantzitsua da garaiz ibiltzea. Zalantzarik baduzu, deitu. Telefonoa: **943 195 081**

Webgunea: www.mutriku.eus/eu/arloak/gizarte-zerbitzuak
E-posta: ongizate@mutriku.net / ongizate2@mutriku.net

zure negoziaren berri
mutrikuar guztiei emateko

KALAPUTXI

aldizkaria@kalaputxi.eus

GEOPARKEA, IZENDAPENA BERRITUTA

Euskal Kostaldeko Geoparkeko arduradunek jakinarazi dutenez, kalifikaziorik altuenarekin gainditu dute azterketa, *Green Card* edo *Txartel Berdea* eskuratuta; ikerketa zientifikoaren, kontserbazioaren, hezkuntzaren eta natura-turismoaren alorrean Geoparkeak egindako lana eta bilakaera aztertu dute adituek. Hori horrela, 2026ra arte eutsiko dio Munduko Geoparke izendapenari.

Unescoren Geoparkeen Munduko Sarean jarraitzeko babesa beste lau urterako berritza lortzen duen hirugarren aldia da hau, eta ez da inolako neurri zuzentzailearik identifikatu. Leire Barriuso Geoparkeko kudeatzailearen esanetan *“aitorpen honek agerian jartzen du UNESCOren balioak betetzen dituen proiektu sendoa dugula”*.

“Geoparkearentzat garrantzitsua da Geoparkeen Munduko Sarean jarraitzea, hori baita gure lan-esparrua. Aintzatespen honek gure ondare naturala eta kulturala zaintzeko eta sustatzeko ahaleginak areagotzera bultzatzen gaitu”, nabarmendu du Barriusok.

Halaber, Barriusok eskerrak eman dizkie *“era batera edo bestera Euskal Kostaldeko Geoparkearen parte diren lagun guztiei: erakundeei, gizarte-, ekonomia- eta hezkuntza-arloko eragileei eta, noski, Geoparkeko herritarrei, izan ere, Unescoren aitortza guztion elkarlanari esker etorri da”*.

EÑAUT ETA MANCI DANIARA

Ameriketako zesta puntarena amaitua zela pentsatu genuen hango frontoiak bata bestearen atzetik ixten ikusi genituenean. Modalidade berri batean, Goixerri anaiek aukera izan zuten jokatzeko jarraitzeko, eta emaitza bikainak lortuta gainera, estatu batuar naziotasuna dutelako. Gainerako pilotariek zail edo ezinezko izan zuten Ameriketako Estatu Batuetan jarraitzea.

Alabaina, Floridan dagoen Daniako frontoia abenduan irekitzekoak dira bi hilabeterako, eta hango koadroko kide izateko deitu dituzte Eñaut Urreisti eta Mikel Mancisidor mutrikuarrak. Biek ere, denboraldi bikain baten ondoren, urtetan eta urtetan egindako lan onaren saria jasoko dute, eta Ameriketako *Jai Alai* esperientzia bizitzeko aukera izango dute.

Azaroko azken astean dira hegazkina hartzekoak, eta Ekaitzekin eta Aratzekin batera egun batzuk egin ostean, Goixerri anaiak Mutrikura itzuliko dira oporretan. Hango lurraldean mutrikuarrek utzitako izen onari eutsiko ahal diote Eñautek eta Mancik!

• LEA-ARTIBAI ETA MUTRIKUKO •

HITZA

egin zaitez
HITZA *kide*

Guztion ahotsa plazara

Naia Arantzamendi

"Hitzik gabe kontatu nahi izan dut"

NAIA ARANTZAMENDI

ZINEAko I. Film Laburren
Gidoi Lehiaketako irabazlea

EHUn ikus-entzunezko komunikazioa ikasi ondoren Madrilera jo zuen gidoigintza masterra egitera. Hitzak egunkariko kazetari izatez gain zinema ere nahiko luke bere bizitzaren parte izan. Sutan bere lehen laburra egin eta estreinatu ondoren, berarekin egoteko aukera eskeini digu.

Gidoigintzatik hasitako bidea...

Gustuko dut idaztea, antzerki gidoiak, filma laburrenak... Madrilen ekin nion eta handik itzultzerakoan ez diot utzi idazteari. Antzerkia gustatu arren zinemak gehiago betetzen nau. Proiektuak aurkeztu izan ditut baina ez da erraza izaten aurrera eramatea.

Eta zinemarako jauzia egin...

Kasualitatez izan nuen Zineako Film Laburren Gidoi Lehiaketaren berri eta aurkeztu egin nintzen. Gidoia egin ondoren laburra zuzentzeko aukera eskeini zidaten eta ez nuen zalantzarik izan. Aukera hartatik sortu zen Sutan lanaren gidoia eta zuzendaritza nire kontu izan dira.

Donostiako gertaeraren ingurukoa...

Donostiako erreketaren inguruan kokatzen da. 1813ko abuztuaren 31n. Gertaeraren ondoren hainbat testigantza jaso zituzten, herriak nola bizi izan zuen jakiteko. 79 testigantza dira jasotakoak, horietatik soilik bi dira emakumeen ahotik jasotakoak, eta emakumeek izan omen ziren gogorren sufritu zutenak. Testigantzok irakurri ondoren konturatu nintzen ahots baten falta zegoela, neskato baten ahotsa. Filmean ume horri eman diot ahotsa.

Baina ez du hitzik egiten...

Umearen sentipenak adierazi nahi nituen, hitza erabili gabe. Bi soldadu eta neskatoa dira protagonistak. Kastinera 60 bat ume aurkeztu ziren eta Naroa ikusi nuenean esan nuen: "bera da". Kamera aurreko lanketak oso ondo joan ziren. Soldaduak, Joseba Usobiaga eta Iker Galartza dira.

Filmaketa lana...

Andoingo eliza batean errodatu genuen baina ez da nabaritzen eliza denik ere. Garaia eta tonua kontuan izan dira. Asteburu batean egin genuen dena. Ostiraletik igandera bitartean, lan handia egun gutxitan.

Eta estreinaldia...

Maiatza-ekainerako egina geneukan baina egun seinalaturako gorde genuen. Abuztuaren 31an estreinatu zen Donostiako egitarauaren barruan. San Jeronimo kriptan, udaletxe azpian. Jasotako harrera ikaragarria izan zen. Nik pentsatzen nuen nire inguruko jendea joango zela, baina halako betekadarik ez nuen espero, jende ugari gelditu zen kanpoan tokirik ez zegoelako.

Eta ondoren jasotakoa...

Filma bera gogorra da, egoera ere halakoa zelako. Niretzat erronka handia izan da hamar minutu eskaxetan egoera larria eta gogorra adieraztea. Jendea gorputzaldi txarrez sentiaraztea eta gogoeta egitera bultzatzea. Emanaldi bakarra egin dugu, baina nahiko nuke bere zirkuitua izatea. Honek animatzen nau beste proiektu batzuetan pentsatzera. Hurrengoa... libururen bat ere izan liteke...

MUTRIKUKO TANATORIOA

Albia
EHORZKETA ZERBITZUAK

Iriagirre z/g

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

ERAIKUNTZAK

OLATZ, S.L.

Igeltseritza orokorrean, Txalet, Erreforma...

Tel. 943 60 44 10 / 670 41 42 23 - 24

Olatz Auzoa, Urrestieta Baserria - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

Lorea Ugartetxea Eizagirre

Umezaro laiotzean sustraitutako bizitza

Guk utzitako hauts eta zikinkeria guztiak garbitu eta Udalaren eraikin publikoak txukun izatearen ardura izan du urte askotan, eta iritsi zaio jubilatzeako ordua. Laster sumatuko dugu bere bizitasun eta hitz-jarioaren falta, baina egingo digu eupadarik kalean.

Umezurtzen kolegio batera bidali zuten, zazpi urterekin, ama bihotzeko gaixotasunak eraman zuenean, eta han zaildu zen heldutasuneko bizitza traketsari aurre egiteko. Zaila izan zaio bera eta bi semeen bizitza aurrera ateratzea, baina harro dago, egindako esfortzuegatik, semeak euren familia bilobekin ikusten dituenean.

Sabanika kalean jaioa, umetako zein gogorapen dituzu?

Ez, jaio ez. Nahiz eta ohikoa zen garai hartan umeak etxean edukitzea, bikiak izatean, egokiagotzat jo zuten gurasoek ospitalean erditzea, eta, hala, ahizpa Estrella eta biok Eibarren jaioak gara. Nire lehen urteetako gogorapenak oso lausoak ditut. Sabanika kalea, txikia izan arren, beti izan da berezia. Emakume gartsuak bizi ziren bertan, gure amona Maria "Ulala" tarteko, eta bazuten kastako jendearen ospea. Frontoia eta Zubiaga plaza ingurua ziren gure jolasleku, eta pentsatzen dut pozik eta alai biziko ginela.

Beheko Plazako eskolara joaten ginen "maistria"renera, baina ez dakit haurtzaro kontuak diren, hala ondoren gertatutakoak, memoria ezabatua bezala dudala.

Kontatuko al diguzu ondorengo gertakizun horiek?

Tamalez, ama zazpi urte genituela zendu zitzaigun. Bihotzeko arazoak izanik, ebakuntza egin beharra ikusi zuten medikuek, eta, hala, Gasteizko ospitalera joan zen, baina ebakuntza-mahaian gelditu zen. Aita arrantzalea zenez, egokiena gu kolegio batean sartzea izango zela erabaki zuten. Hala, ospitale izatetik umezurtzen kolegio bilakatu zuten Arantzazu kolegiara bidali gintuzten, gaurko Amara Berriko Errondogaina kalean kokatua. Hara iristean, mutrikuar neska batzuk ere bertan zeuden, baina denbora gutxi

egin zutenez, oso bakarrik gelditu ginen.

Nolakoa zen zuen bizitza kolegio hartan?

Orduan ohikoa zenez, neskak bakarrik geunden kolegioan monjekin. Eskola ematen ziguten, gure adinaren araberrakoa, eta, hori bai, geure buruaren jabe egin behar ginen: gure ohea eta gela egin, soina zaindu eta inguruak garbitu, baita sukalde inguruan laguntzen jardun ere.

Ez gintuzten inoiz kalera ateratzen, beti ginen kolegio barruan. Soilik Gabonetan joaten ginen etxera, aita orduan ez zuelako itsasora joan beharrik. Noizbehinka izeko Karmina etortzen zitzaigun bisitan, eta ileapaindegi lanak ere berak egiten zigun.

Bederatzi urte igaro genituen kolegioan, eta edozein esku-lan egiteko prestatu gintuzten. Bereziki hamalau urtetik hamaseira, denetatik egitea tokatu zitzaigun, lurrak, paretak, altzariak, sukaldeko ontziak garbitu... baita kozinatzea ere. Eta, jakina, baita gure soina zaindu eta arropak prestatu eta konpondu ere.

Ez dut gogoan tratu txarrik jasotzen genuenik, bakarrik, txikiak ginenean, inoiz, norbaiti gauez txizak irteten bazion, halako lazo hori handi bat jartzen zitzaion buruan egun guztirako, denek jakin zezaten gertatutakoa, eta, ur hotzez betetako baineran sartzen gintuzten garbitzeko. Alde onei begira, erregetako opariak ez zitzaizkigun inoiz falta izan.

Eta hamasei urterekin bizitza berri batera jauzia...

Eta nolako jauzia! Monja artetik inoiz aldendu gabe, egun batetik bestera Mutrikura —ordurako, familia Sabanika kaleko bizitokia utzi eta Entzuz baserri aurreko eraikinean bizi zen—. Aita zein anaiak, arrantzaleak izanik, itsasoan ematen zuten denbora luzea, eta gu, bi ahizpok, geure kasa, inoren aginduetara egon beharrik gabe. Etxeko kontuetan ez genuen inolako arazorik, baina kalean nola jokatu? Mutilekin-eta ibiltzen ziren gure adineko neskak, eta guk zein koloretakoak ziren ere ez genekien. Dena dela, pozik ginen eta normaltasunez saiatu ginen eguneroko errutinan sartzen. Esango nuke neskak politak izateak ere lagundu zigula lagunartea egiten. Anekdotak bezala esan, Malenetako orduko jai ohituretan karroza batek danborradaren ibilbidea hornitzen zuela eta karroza

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

ANSORREGI
oinetakoak

erdiko kalea 9
mutriku
943 60 33 42
agerretxo@gmail.com

horretan herriko elkarrekin aukeratutako neskatxak joaten zirela —missak deitzen zieten—. Haien artean joateko aukeratua izan nintzen! Harrotasun puntu bat zen karroza hartan joatea.

Egunerokotasunean ere lanari heldu beharra izango zenuen?

Jakina, eta horretarako bai prestatua nintzela. Hamazazpi bat urterekin Debako Iriondo hotelean nebilen lanean, eta bertan egin nituen hiru bat urte, bizitzako unerik politenak eta okerrenak biziara zizkidan mutilarekin maitemindu eta alde egin nuen arte. Musikari bezala akordeoia jotzen zuen, orduan famatua zen Debako *Babalu* izeneko dantzaleku eta emanaldi artistikoak eskaintzen zituen lokalaren kafetegian; horrez gain, kosmetika enpresa baten agente komertzial lanak egiten zituen. Bere komertzial lanak Bartzelonara bideratu zuen, eta, bi aldiz pentsatu gabe, lana utzi eta berarekin batera alde egin nuen. Castelldefels herrian jarri ginen bizitzen, Bartzelona probintziako kostaldean.

Lasterrera gelditu nintzen haurdun. Nire senarraren lanak etxetik kanpo denbora asko pasatzera behartzen zuenez, erditzeko unea iritsi baino lehenago bere gurasoen etxera —Legazpira— etorri nintzen eta Donostiako ospitalean jaio zen Zaigor seme zaharrena, 1977an. Hiru urte inguru egin genituen Bartzelonan, eta beste salto bat egitera behartu gintuen senarraren lanak. Ordukoan, Asturiasera, Oviedotik hamahiru kilometrora dagoen El Berron herrira. Pare bat urte egin genuen han, krisi batek egoera

okertu zigunera arte.

Zer izan zen okertze hori?

Krisiaren eraginak lanik gabe utzi zuen senarra, eta Mutrikura etortzea erabaki genuen, ahal genuen bezala bizitza aurrera ateratzen saiatuz. Ordura arte etxeko andrea besterik ez nintzen izan, baina ondo aldatu zitzaizkidan gauzak. Nire senarra, orain esku-soinua joaz, orain hondartzak garbitzen edo Udaleko brigadan saiatzen zen bitartean, nik Busto eta Yurrita kontserba fabriketan egin izan nuen lan udaberriko antxoa denboraldian, baita Jarri-Toki jantokia eta Tamayo taberna garbitzen ere.

Bigarren semea, Gorka, 1984an etorri zitzaigun, Eibarko ospitalean, eta zela-hala ahalegintzen ginen bizitza aurrera ateratzen.

Baina gehiago ere okerrera egin dezake bizitzak...

Egoera ekonomiko hartan, bikotearen harremanak ere okertzen joaten dira, eta Kalbario egunez, goitibeherak jaisten ari ziren bitartean atera zen senarra etxetik, eta gaur da eguna, oraindik ez dugula elkar ikusi. Hamar urte zituen Zaigorrek eta hiru Gorkak.

Aurretik ez nenbilen makal lanari helduta, baina ordutik gogor-rago ekin behar izan nion. Han eta hemen egin behar izan nuen lan, laguntza oso urriarekin. Bi ogi eta esnea zen jasotzen nuena egunero udaletxeko gizarte laguntzailearen bidez, eta hamaiketako egiteko ogi tartekoak hartzen zuten Eroskitik San Migel eskolako goizeko jolas-orduan. Oraindik ezkondata bezala jarraitzen nuenez —zortzi bat urte dira dibortziatu ginela, abokatuak tarteko eta elkar ikusi gabe—, ez nuen zenbait laguntzatarako aukerarik ere izan, ez pentsio, ez umeen beka, ez inolako diru-laguntzarik... Ez dut sekula ahaztuko inguruko herritar batzuen laguntza.

Halako baten, 1992an, izan nuen aukera garbitasun lanei helteko soilik, kiroldegiko garbiketa lana egiten hasi nintzenean. Denbora batera udalak kontratatu ninduen udaletxea eta beste eraikin publikoak garbitzeko, baita herriko igogailuak ere. Bizitza orekatzen joan zitzaidan, eta semeak heldutasunera iristean, asko lagundu dute, eta egonkortasunera iritsi ginen.

Eta laster jubilatuko zara erratzak eta garbitasunerako trapu eta lanbasak alboratuta. Zer egingo duzu aurrerantz?

Bai, pozik nago. Umeak aurrera ateratzea izan zen nire xede nagusia, eta, jada, euren bizitza daramate, eta harro sentitzen naiz egindakoarekin.

Orain, lana uzterakoan, kezka dut nire ondorengoen egoera ez den izango nirea adinakoa. Udalak gure lana enpresa batera subrogatu zuen 2003an, eta horrek pribilegio batzuen jabe egiten gintuen; berriak ez dira egoera berdinean aurkituko, eta lana oraindik gehiago gogortuko zaie.

Hiru biloba ditut eta laugarrena bidean da, beraz, ziur egon eurekin lan goxoa egitea tokatuko zaidala, amona lanetara jarriko naiz, hortaz. Eta bakarrik moldatzen ere ondo dakit. Ez dut kezkarik aurrera begiratzen.

aparra
ZURETZAKO MODA
www.aparramoda.com

Erdiko Kale 29 20830 Mutriku Tlf. 943 604 594 645 033 561

ASTIGARRAGA ANAIK, S.L.U

ERAIKETAK

Tel.: 943 60 40 86 / 667 411 938
e-mail: astigarragamutriku@outlook.es

Txurruka Tteak., 28 behea - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

TXIMISTAK

ederrak bezain arriskutsuak (II)

Tximistak ederrak dira norperaren etxetik ikusteko... baiña makiña bat kalte eragin izan ditzue han eta hemen. Mutrikun izandako kalte batzuen berri emango degu, egin ohi degun bezela, entzundako prezian. Askok izan dira tximistak erretakuak: animalixak, bedar-metak, pertsonak... Tximistorratzak ere aitxatuko ditzugu, eta baitxa tximista hitzetik sortutako kontzeptu batzuk ere.

Lantokixa teillatupian daukagunok ez dixau horrenbeste begiraten eguraldixari. Berdin-berdin jarduten gera eguzkixarekin zein euri zaparradiarekin, goixa tapauta egon zein oskarbi... Eta, jakiña, tximistak bis-tatzen diranian ere ez gera asko kezkatzen. Baserritxarrak eta arrantzaliak, berriz, gora begira bizi dira, egun bakoitzak ze aurpegi erakutsiko. Eurokin hitz eginda tximistek eragindako pasadizo latz batzuen berri izan degu.

Animalixak

Sasoi bateko baserritxarrek ondotox zakixen oillalokia baldin bazauan, txitxak ateratzen baldin bazauan ollua, bi edo hiru egun aurretik trumoiak hurre jo ezker... arrautza asko galtzen zirana. *Ene, trumoi!!!* Erdixak-edo jaixo gabe geratzen ziran.

1934ko iraillaren 30ian oiñaztarri batek 31 ardi galdu zitxuan Astigarrabixan. Honela eman zoan horren berri "Arno-ate" idazliak: *"Debido a la tormenta descargada en la noche del domingo en el ove-jero del caserío "Leyarte" fueron carbonizadas por un rayo 31 ovejas, salvando milagrosamente de la embestida del rayo las que se hallaban fuera del caserío"*.

Zein urtetan izan zan ez dakitx, baiña oraintsuago ere tximista batek estalpeko hainbat ardi galdu zitxuan Mutriku eta Berritxu artian. Burgo baserrikuak Santa Kutz ermitxiaren inguruko zelai baten bedarretan zozela trumoiak jotzen hasi ziran. Ermitxak estalpe txiki bat zakan, eurixa egitxen zoanerako-eta. Hango aterpian sartu zan gizona, eta bere atzetik hainbat ardi. Orduan ere oiñaztarrixak jo eta hainbat ardi garbitxu zitxuan. Zorionez gizonari ez zakon ezertxo ere pasatu.

Orain urte batzuk, Arremieta eta Eizarre baserrixen artian, Arnope frontoiaren aldamenian, hainbat ardi galdu ziran. Bero sargorixa zauan eta derrepentian eguraldixa aldatu egin zan. Orduan, Arremietako ardixak bertan zauan piñu-arbola bakarraren azpian sartu ziran, pillar-pilla eginda. Oiñaztarriak piñuari jo eta azpiko 26 ardixak galdu ziran.

Tximistak etxetik hurre

Eizarre ingurua tximista tokixa ei da; hala esan digue bertakuek. Tximistak haitzian jotzen doanian, usaindu ere egitxen da, eta, jakiña, edonor bildurtzeko modukua da harri erriaren usaiña. Baserri hortako Angel Egaña zanari gertatutako pasadizo baten berri izan degu: txahala egitxeko dozen behixei bizkarrian mantia jartzen zakue, ez hoztutzeko. Manta horrek atzian narruzko *pasador* bat eukitzen deu, buztana pasatzeko. Egun baten, trumoiak eta oiñaztarrixak zozela-eta barruko lan bat egitxia bururatu zakon Angeli: manta batek apurtuta zakan *pasador* bat konpontzia etxeko sukaldian. Argitxasun gehixago eukitzeko bentana aldamenian jarri zan josten, orratz haundixa hartuta. Orduan tximistazo batek jo zoan... tontotuta geratu zan gizona pixka baten eta orratz haura ez zeuen gehixago ikusi. Harrezkero etxe hartan tximistak zozenian, metalezko erremintxa dan-danak ondo baiño hobeto gorde izan ditzue.

Baserri inguruan egitxen ziran bedar-metak ere erre izan ditzu oiñaztarrixak. Bertan egur berdian egon ezker tirau eitxen zoan, erakarri.

Maixako sailletan behin baiño gehixagotan erre izan dira bedar-metak. Hori baiño okerraguak ere gertatu izan dira, izan ere herri askotan baserrixak ere erre izan ditzue tximistek.

Itsasoko kontuak

1893ko jorraill edo ekaiñaren 14an Debako "Jose Ramón" trañierua itsasuan zabillen, antxobatan. Trumonaria ekarri eta porturako martxia hartzeko zozela oiñaztarri batek jo eta bertako lau lagun hil zitxuan: *"cayó en la lancha un rayo que agujereó por varios sitios, por los cuales penetraba el agua. Pero no fue esto lo peor. Lo más horrible fue que cuatro de los tripulantes fueron muertos por un rayo"*. Debako Sako-netako haitzetan lihorreratu ziran. Mutrikuko "Golondrina" trañieruak, arrantzaliei laguntziarren, Debako agintarixak eta herriko medikua eruan zitxuan bertara.

Mutrikuko portuan ez degu hain kontu larririk entzun, baiña esan digue trumonada haundixak zozenian, tximisten bildurrez, txikot bati burdiña zati lotu eta itsasora botatzen zeuela kortxo batzuekin; busti ez busti zaua, berak tiratzen zion tximistiari eta barkua libre.

Beste batzuetan aurreko paluari kable bat amarratu eta itsasora botatzen zan. Iñoz pasatu izan da tximistiak jo eta radixo-antena erretzia. Horrezaz gaiñera, barkuan ere adi ibiltzen ziran eta maiñelek ondo gordetzen zitxuen kutxilluak-eta.

Pertsonak ere bai

Eizarre baserrixaren sailletan (*Eizarreko Paraixa edo Pagadixa*) harrizko kurutzia dago. Eta ez da atzo goizekua. Kurutze horren inskripziuak pista batzuk ematen diguz: *"Aquí pallecio Acencio Imaz el 20 de noviembre de 1891 a la edad de 18 años. Nació y vivió en Oquelar. Requiescant in pacem. Pater Noster"*. Bi kontu xeble: batetik, "falleció" grabatu biharrian hargin ezin euskaldunaguak "pallecio" grabatu zoan; eta, bestetik, latiñez Goian bego (*Resquiescat...*) jarri ordez Goian begoz (*Resquiescant...*) grabatu zoan.

Ahozko tradiziak bi azalpen posible ematen dioz Asentzio gaztia-ren heriotzari: 1) Tximista batek jota hil zala. 2) Miñazuluan lanian zaua, karlistadetako obus, granada edo esku-bonba batek eztanda egin eta hil egin zala.

Kontua argitzeko asmoz eleiz liburuak eta Erregistro zibilleko dokumen-tuak aztertu ditzugu. 1873ko urriaren 5ian jaixo zan "Ascensio Maria Ymaz Arruti". Bere heriotz-agirixak hala dakar: *"soltero, labrador, y domiciliado (...) en el caserío denominado Ocalar"*. Eleiz liburuak, berriz, honela azaltzen deu: *"Falleció a consecuencia de haberle cojido debajo un desprendimiento de tierras en la mina del punto denominado Errondaiz del que le sacaron muerto"*. Hil eta bixaramunian lurperatu zeuen Okelar baserriko gaztia. Erregistro zibilleko agirixak azalpen gehixago ematen ditzu: *"fué recogido cadaver por este Juzgado municipal a las dos y cuarto de la tarde de ayer en el punto de Sacon-chiqui donde trabajaba en escabacion con objeto de buscar mineral, cuya muerte fué producida por axfisia, a causa de las tierras que se derrum-baron sobre el"*.

Horrek irakurritxa erabat baztertu biharko genduke tximistiaren hipotesixa? Edo, jakin biharko al genduke egun hartan oiñaztarrik jausi ete zan inguru hartan?

Edozela ere, hain atzera jua gabe, badira mutrikuarren gogan dozen zoritxarreko bi egun:

1952ko garagarillaren 15a. Irurixa (Iduriaga) baserriko Jose Mari Etxaniz bedarra moztera jua zan etxeko sailletara. Euri-zaparradia hasi eta, segia bizkarrian hartuta, piñu baten azpira sartu zan. Oiñaztarrixak jo eta bertan hil zan. Arrasaldeko hirurak ziran.

1981. urteko San Iñazio eguna. Pedro Arreitunandia "Tolon" Galbaixo aldera jua zan egun-pasa ezagun batzuekin. Egurdixa aldatu eta trumoiak eta tximistak hasi ziran, eurixa zala-eta Olaberrietako arte baten azpira sartu zan, arbolak tximistari teink egin eta akabo.

Tximistorratzak

1927ko urrixaren 25ian (domekia) mutrikuar askok, eguraldi ona aprobetxatuz, Kristo Galbaixokuari bisitxia egitxia erabaki zeuen. Egurdixa okertzen hasi zan eta gehixenek herrirako bidia hartu zeuen. "Maixa'ko

morroia" (ez)izeneko berri-emailiak hola azaldu zoan Argia astekarixan gertatu zana: "onetan ta bat batera ikaragarritzko burrundara bat entzun zan, tximist zorrotz bat jausten zala kanpai lokarrian bera sarrerako atean arkitzen zan diru kutxara sartu ta bertan zeudezen txanpon guztiari bere erre unetxo utzirik". Itxura danez tximistak ez zoan kalte haundi-haundirik eragin, baiña, hala ere, zentzuzko eskaeria egin zoan idazliak: "eleiz eder ori tximist-orratz edo españerazko "pararrayos" baten bearrean dagoala; gauza bearrekua ta erraz erosi litekeena bakoitzak zerbait ematen degula ori ta geiago zor diogu ba Kristo Kalbariokoari."

Dakigun bezela Benjamin Franklinek asmatu zoan tximistorratza, 1752. urtian. Asmakizun horri esker, oiñaztarrixek eragindako kaltiak askoz txikixaguak izaten dira gaur egun.

Kaleko tximistorratz garrantzitsuenak hiru izan dira Mutrikun: Entzuzko subestaziokua, Samielakua (eskolan, erloju gaiñian) eta Erresidentziakua. Tximistorratzak bere lana bihar bezela egitxeko, kurba askorik hartu gabe, zuzen-zuzenian jua bihar da lurrera (toma tierra). Lurrian 1x1 metroko plantxia jartzen da, gero egur-ikatza bota eta haren gaiñian lurra. Bere lana bihar bezela egitxeko plantxa hori dauan arketia sarritxan busti bihar izaten da urarekin.

Hitzak eta esaerak

Lehenguan aitxatu ez gendun tximista klase bat ere bado: *beruen tximistak*. Bero haundixa egitxen doanian sortzen dira, *bri-bri-bri*. Trumoi zaratarik gabekuak izaten dira, ez ei dira arriskutsuak.

Sasoi baten askotan entzuten zan Mutrikun esaera hau: "*Barixakuko trumoi, aste guztirako trumoi*". Hain zuzen ere, barixakuan jotzen baldin badeu trumoiak, hurrengo zortzi egunetan trumoiak joko doala.

Kontu jakiña da tximistia bistatzen dala lehelengo eta atzetik dato-rra trumoi-hotsa, burrunbadia.

Trumoi entzundakuan esaten zan zeruan bolo-jokuan zabiltzela edo santuak pelotan zabiltzela. Oraintsuago batzuek esaten deue futbolian dabilzela.

Gerraurreko prentsan, Mutrikuko berri-emailiek, zeruko tximista edo oiñaztuarekin zerikusirik ez daken hitzak erabiltzen zitxuen: *tximist argia* 'argi elektrikua' (1923), *tximist-indarra* 'eletrizidadia' (1924), *tximisburdia* (1924) edo *tximist-gurdia* (1933) 'eletrizidadez ibiltzen dan tren'.

Orain bezela, lehen ere gauza azkarrak edo aburo zabiltzenak "tximistia bezain azkar" zijuazela esan ohi zan. Konparazio baterako, antxobatan zabiltzen baporiak zirala-eta, honela idatzi zoan Arno-Mendik: "*Iurrun ontziak berriz tximista bezin azkar emen ikusten ditugu izurde ondoren dabilzala*" (Argia, 1927-03-20).

Baiña ez pentsatu tximistak aspaldiko kontua diranik... Aurten, jorraillaren 4an, tximista ugari egon ziran Mutrikun. Oiñaztarri batek Iriagirre kaleko etxe baten jo eta sua sortu zoan. Zorionez kalte materialak baiño ez zitxuan eragin danbatekuak.

Josu Larrañaga Arrieta

EUSKARALDIA

hitzez ekiteko garaia

Irailaren 28an abiatu zen, belarriprest eta ahobizi gisa 2022ko Euskaraldian parte hartu nahi duen orok izena emateko aukera; Euskaraldia hasi arte egongo da zabalik epea, alegia azaroaren 18ra arte.

Entitateei dagokionez, urriaren 31 arte izango dute ariguneak jakinarazteko epea.

Azaroaren 18tik abenduaren 2ra egingo du ariketa Euskal Herri osoko milaka belarriprest eta ahobizik, baita taldean ere entitateetan osatu diren ariguneetan.

Bi hilabete baino gutxiago gelditzen dira Euskaraldia abian jartzeko, eta irailaren 28tik aurrera irekita dago aurtengo Euskaraldiko ariketan izena emateko aukera.

Izen-ematea irekita, berritasunekin

Hemendik aurrera, beraz, belarriprest eta ahobizi gisa ariketa sozialean parte hartu nahi duen orok izango du izena emateko aukera. Aurten, ordea, aurreko urteetan izena eman zutenek, parte hartzea berretsi baino ez dute egin beharko, www.euskaraldia.eus gunean sartuta edo posta elektronikoan jasoko dituzten mezuen bidez. Horrez gain, Mutrikun bertan ere aukera egongo da egun konkretuetan Txurruka plazan jarriko den mahaian izena emateko.

Antolatzaileen esanetan, "beste behin ere, lortu nahi dugu herri-tarren hizkuntza ohituretan eta praktika linguistikoetan euskarak gero eta leku zabalagoa izan dezan".

Orain hasi eta ariketa bukatzen den arte Euskaraldian parte hartuko duten belarriprest eta ahobiziei informazioa eta aholkuak ematen jardungo dute ekimena antolatzen ari diren herri batzorde eta koordinazioko kideek. Izan ere, "belarriprest eta ahobizi guztiek ariketa ahalik eta modu prestatu eta erosoenan" egitea da helburua.

Mutrikun guzti horren koordinazioaz arduratuko den herri batzorde irekia urriaren 10ean batu zen lehen aldiz, eta bertan parte hartzeko aukera edozein herritarri zabalik dago.

Euskaraldiaren aurreko edizioetan herritarrek beraien hizkuntza ohiturak aldatuz izan zituzten lorpenak bistaratzea izango da aurtengo helburuetako bat; eta baita datorren ariketa honetan belarriprest, ahobizi eta entitateek hartuko dituzten erronkak ere. Izan ere, antolatzaileek hasierako ekitaldian esan zuten bezala, "lorpenak behar ditugu, euskaraz bizitzeko urrats berriak. Zinez uste dugu lorpen askoren gehiketatik joango garela gizartean euskararen presentzia handitzeko urratsak ematen". Gure esku ere badagoelako urrats horiek ematea eta gure inguruan ahal den neurrian eragitea.

NORBANAKA IZENA EMATEA

Ahobizi
Belarriprest

azaroak 18 arte

www.euskaraldia.eus

ENTITATEAK IZENA EMATEA

Ariguneak

urriak 31 arte

www.euskaraldia.eus

EUSKARALDIA ARIKETA

Azaroaren 18tik
abenduaren 2ra

Euskal Herri osan

Aukeratu
zure rola!

IZEN EMATEA: euskaraldia.eus

EZAZU HITZ BAT!

Euskaldunaren kupo hori dut betea
esanekoa izan eta bakea!

Aski al da maite dut ozen esatea?

Euskaraz bada zerbait hitzekoa izatea!

Esazu hitz bat ta sendotuko naiz
hitz bakar batek sua pizten du maiz.

Martxan ipini aho ta belarri

Adi! Entzun. Entzun! adi.

Zu etxerako ta zu kalerako

jolaserako eta lanerako.

Martxan ipini aho ta belarri

Adi! Entzun. Entzun! adi.

Sagarra dugu manzana

Ta ikatza da carbon

Charbon dugu ikatza

Ta sagarra pomme

Mende erdi bat joan da, joan da ta hor konpon

Beti toki berean ezin gintezke egon!

Esazu hitz bat ta sendotuko naiz

hitz bakar batek sua pizten du maiz.

Martxan ipini aho ta belarri

Adi! Entzun. Entzun! adi.

Zu etxerako ta zu kalerako

jolaserako eta lanerako.

Martxan ipini aho ta belarri

Adi! Entzun. Entzun! adi.

Ordezko guraso bi gaztelera, frantsez;

nire erabaki ta nire borondatez.

Banoa, aspaldiko desioa betez

Agur aita ta ama, ondo bizi bitez!

EUSKARALDIA!!!!!!

Erronka hau jo, ez gorde golkoan;

garaipen txiki asko da jokoan!

Martxan ipini aho ta belarri

Adi! Entzun. Entzun! adi.

Erronka hau jo, ez gorde golkoan;

garaipen txiki asko da jokoan!

Martxan ipini aho ta belarri

Adi! Entzun. Entzun! adi.

HIRU TXIRLO BOLA-JOKOA

“Gazteriak beretzat hartzen ez badu, galdu egingo da”

Ohitura aldaketek eta landa-eremuetan bizi direnen bizimodu mudantzak ekarri zuen bola-jokoaren gainbehera. Auzoetan zein leku askotan betiko jokia izatetik egun berezietan bakarrik jokatzera pasatu da. Horren adibide garbia dugu Galbaixoko bola-lekua. Izan ere, ez da ohikoa bertan bolariak ikustea, ordea, auzoko jaietan kirol honetaz gozatzeko abagunea izan genuen. Askorentzat ezezaguna den kirol honetaz jardun dugu Arkaitz Rodriguez Azpirekin (1979).

Etxean gertutik ezagutu du bola jokia eibartar honek. Alegia, aitarengandik jaso zuten anaiak eta berak afizio eder hau: “aita oso bolari amorratua izan da bizi guztian eta berarengandik jaso dugu altxor hau”. Garai batean Eibarren, beste herri askotan bezala, afizio handia zegoen bola-jokoan egiteko. Gaur egun, Arkaitz eta bere familiakoak Asolaberri Elkarteko bazkideak dira, eta han bertan bola-tokia dagoenez bertan jarduten dute aukera dutenean. Gipuzkoako zein Euskal Herriko txapelketetara ere ume-umetatik joan dira aita-semeak.

Bola-jokoaren jatorria

Bola-jokoaren jatorriari dagokionez aipatu behar da ez dagoela

ezer ziurrik. Badirudi kirol honek ez duela nekazaritza edo itsasoko lanbideetan jatorria edo sustraia, beste kiroletan ohikoa den bezala: “nik uste dut jokia dibertitzeko sortu zela, eta auzokoekin elkartzeko aitzakia” dio eibartarrak. Baliteke antzina ondo pasatzeko modu bat izatea, hau da, oinarri ludikoa izatea; auzo ia gehienetan bola-tokiak baitzeuden. Bola-toki haiek xarma berezia zuten, eta gaur egungoek ere itxuraz mantentzen dutela: “hemen sortzen den giroa ez da konpetitiboa. Beti sortzen da gorgehiakoka pixka bat, baina, bola-toki baten ez dut sekula borroka bat bera ikusi. Errespetua da lehendabizikoa. Kantabrian esaterako, izugarrizko indarra dauka bola-jokoak. Hala eta guztiz, xarma berezia izanda ere, galtzeko arriskuan dagoen jokia da” adierazi digu Arkaitzek. Beste batzuek, aldiz, joko honen oinarrian jatorri magikoa eta erlijiosoa aurkitzen dute, garai bateko jentilekin lotuta; Barandiaran maisuak jasotakoari kasu egiten badiogu eta jasotako hainbat kontakizunetan oinarritzen bagara, baditugu, bai, jentilek abailaz botatako harrien istorioak. Mutrikun bertan, jentilek Arno menditik botatako Amil-eko harriaren kontakizuna daukagu. Horrez gain, Aranzadi Zientzia Elkartek Hiru Txirlo aldaera gure herrikoa dela eta jatorri zelta duela ere aipatzen du.

Camping
Galdona
JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserría
Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

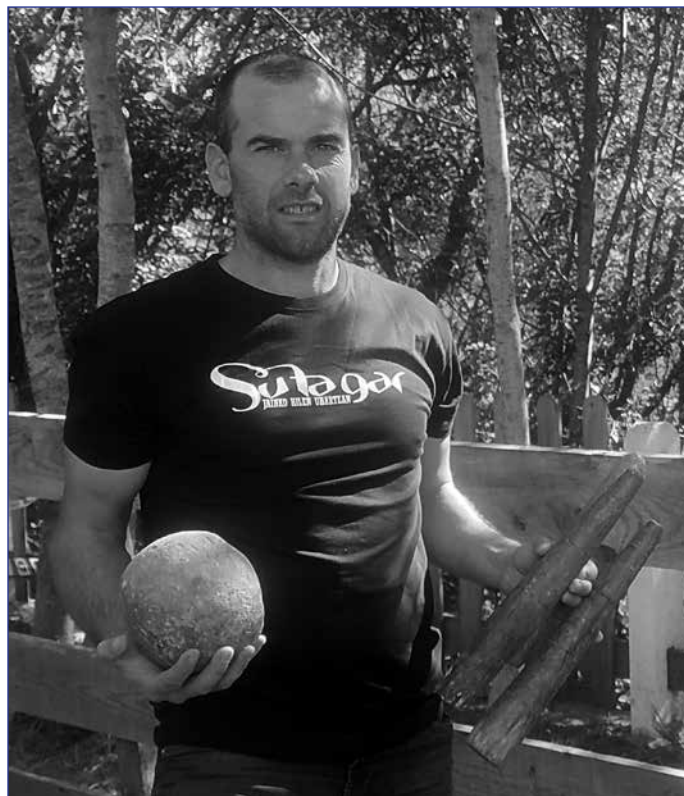
eguneko menua
daukagu

LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960
Mug: 659 879 268

Jokoaren helburua

Jaurtigai batekin, kasu honetan bola esferikoarekin, hiru txirlo (birlo, pirla, birla...) botatzean datza jokoak. Horretarako egoki prestatutako ingurune edota bola-toki baten beharra daukagu. Leku horiek txapelketetarako ezaugarri zehatz batzuk izan behar dituzte, aldaera bakoitzarentzako dagozkionak. Gainera, jaurtigaia botatzen duen jokalariai "bolari" deritzo.

Aldaera eta motak

Gipuzkoan aldaera ezberdinak ditugu gaur egun; izan ere, bola-lekuak ere aldatu egiten dira. Esaterako, Galbaixon mantentzen den bola-lekuaren ezaugarriak hauek dira: "alde batetik, egur ohol bat, bestetik, kanala eta hiru txirlo". Jakina, Galbaixon dugu-na "Hiru Txirlo" izenarekin ezagutzen da. Eta, txapelketan parte hartzeko leku egokia izango litzateke araudiak esaten dituen neurriak beteko balitu. "Adibidez, bola-toki hau txapelketan sartzeko arau batzuk bete beharko litzateke, eta bat eta garrantzitsuena estalpea edukitzea litzateke. Ezin dugu txapelketa bat bertan behera utzi euria dela-eta. Beraz, lehen pausua eta ezinbestekoa estalpe bat jartzea litzateke".

Bolak hiru motakoak dira gehienetan

Hiru zulokoak, esku zulokoak eta esku-azpikoak aurkitu ditzakegu. Hiru zuloko bolekin hiru atzamar sartzeko hiruna zulo izaten dituzte. Esku zulokoek, aldiz, bi zulo izaten dituzte: batean atzamar lodia sartzeko eta bestean eskuko gainerako atzamar guztiak. Azkenik, esku-azpikoek ez dute inolako zulorik. Horiek, duten arintasuna dela-eta, esku-azpiaren gainean jarrita jaurti-

tzen dira. "Galbaixon esku-azpiko aldaera egiten dugu" dio Arkaitzek.

Federatuak eta Elkarteak

Gipuzkoan, esaterako, 2007-2008 denboraldian, modalitate guztiak kontutan hartuta, 38 klub edo elkarte eta 616 lizentzia zenbatu zituen Gipuzkoako Kirol Behatokiak. Gaur egun, Gipuzkoan bederatzi elkarte eta 192 izen emate daude. Horrez gain, parte hartzaileak elkarte bateko kide izatea beharrezkoa da: "txapelketetan parte hartzeko elkarte bateko kide izan eta federatuta egon behar zara".

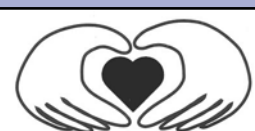
Txapelketak

Arkaitzek adierazi digun bezala, araudia jarraitzea derrigorrezkoa da: "txapelketetan hiru bolatara jokatzeko da, ordea, lagun arteko txapelketa baldin bada lekuan bertan adosten da zenbat tiraldi izango dituen bakoitzak eta sariak zeintzuk izango diren". Hain zuzen ere, Gipuzkoako txapelketa udaberrian burutzen da, Bizkaikoa, berriz, uda aldean eta udazkenean Euskal Herrikoa: "oraintxe hasiko da, urriaren 8an, Euskadiko Txapelketa". Txapelketak burutzen diren lekuak aldatzen joaten dira.

Bukatzeko, Arkaitzek aditzera eman digunez, kirol honetan jarduten dutenen artean kezka bat da nagusi: "hau ez badugu transmititzen galdu egingo da, geroz eta indar gutxiago daukala esango nuke. Argi dago gazteriak egin behar duela bolotan, baina, gazteriarik erakutsi egin behar zaio. Ederra izango litzateke Eskola Kirolean sartzeko modalitate hau. Hartara, bultzada handi bat emango litzaioke".

aparra
ZURETZAKO MODA
www.aparramoda.com
Erdiko Kale 29 20830 Mutriku Tlf. 943 604 594 645 033 561

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia
Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

ZORIONAGURRAK ZORION

ANA MARI

Zorionak ama, amona!
gozatu mahai inguruan
famiaren konpañian eta
lagunekin. Jarraitu beti
bezalako alai eta umo-
retsu, irrintzi eta guzti.
Holaixe urte askuan.

MAITE

Zorionak poxpolin!
Jarraitu beti bezalako
alai eta gozatu bizitzaz.
Ospatzeko elkartuko gara
ezta? Matxo handi bat!
ama eta zure lehengu-
sina.

ANDONI

Zorionak osaba!!!!
Zure paketetxoak

ARANTXA eta ANTONIO

Zorionak gure kabiko Arantxa ta Antoniori, iraila eta
urrian urteak bete ditzuztelako!!!! Matxe-matxe!!!!

IANIRE eta MIA

Ama-alabei, urriaren 5ean eta 21ean urte bat gehixo
egiten duzuelako, segi holakotxiak izaten,
muxu asko eta matxe-matxe, etxeko guztion partez

EKHI

Zorionak EKHI! Etxeko
txikixenak bi urte haun-
di!!! Segi beti bezela,
alai-alai eta irribartxu
horretxekin!!!

ZIA

Zorionak politx horiii!!
Matxo haundi-haundi
bat!!!

ARANTXA

Zorionak Amona!
Kattalin, Ekia eta
Onekan partez

OXEL

Atzo zalakuan... gure
etxeko mutil txiki politxak
8 urte haundi! Txokolatada
eder batekin ospatuko
degu! Matxe-matxe!!

AHMAD

Zorionak! Egun politxa
euki daizula ta besarkada
haundi bat zure famiaren
partez!

ARANTXA

Zorionak atxona Anton
eta amona Arantxa!
Karrokada bat matxo.
Kattalin, Ekia eta Oneka.

ARGI, JON eta LUKÉN

Zorionak hirukote! urriaren 3, 17 eta 21ean bete
dituzuelako urteak!

UMA

Mila kilo zorion etxeko
sorgin txikiari etxeko
guztion partez!!
Prest gaude zure lehen
kandelaren inguruan
abesteko! Muxu pila!!

ILLART

Zorionak! Bi urte haundi
jada! Musu pilo bat
zuretzat, maittaa!

AIARA

Zorionak! Irailaren 23an
6 urte haundi bete
zendun eta! Ilargiraino
eta bueltan matxe
zatxugu!

Argazki Zaharrak

1969 urteko Malenetan

Joxu San Martin, Jose Luis Txotis, Jose Luis Uranga eta Gaudenzio Burgaña

1935 urte inguruan, Burgo baserrian

Ezkerretik eskuinera: Maria Alkorta Plaza, ezezaguna, ezezaguna, ezezaguna, ezezaguna, Mari Karmen Plaza, Salvador Barruetabeña Plaza.

FARMAZIA GUARDIAK 2022

2022	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Urria	3	3	1	1	1	1	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4	2	2	2	2	1	1	1	4	4	4	4	3	3	3	1
Azaroa	1	1	1	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4	2	2	2	2	1	1	1	4	4	4	4	3	3	3	1	1	1	

② ① Larunbat goizak (09:30 -13:00)

EGUNEKO FARMAZIA GUARDIA ZERBITZUA / 9:00 - 22:00

1	Hiart Burgoa	Deba	Astillero kalea 2	943 19 18 12
2	Amaia Zalduegi	Deba	Lersundi kalea 20	943 19 10 55
3	① Lon Apraiz	Mutriku	Erdikokale 5	943 60 32 50
4	② Lasuen-Elezgarai	Mutriku	Txurruka Tenienteak etorbidea 3	943 19 50 26

GAUEKO FARMAZIA GUARDIA ZERBITZUA / 22:00 - 9:00

Mendinueta Berastegui	Eibar	Urkizu pasealekua 6	943 82 01 06
-----------------------	-------	---------------------	--------------

urriak 20, osteguna, 18:00 Zabielen
Gorputz naturalak eta feminismo komunitarioa

urriak 25, asteartea
Hizkuntza ohiturak. Paula Casaresen hitzaldia

urriak 28, ostirala, 18:00 Zabielen
Sentipenak eta sexualitatea

urriaren 29tik azaroaren 1era
GABA BELTZA

urriaren 29an, larunbata
Herri krossa

azaroak 7, astelehena, 18:00 Zabielen
Ondo bizitzeko eta norbera zaintzeko gakoak

azaroak 12, larunbata
Merkatu txikia eta txerriekien dastaketa

azaroak 17, osteguna
Ipuin kontalaria: Letra zaparrada

azaroaren 18tik abenduaren 2ra
EUSKARALDIA

kalaputxi2001@gmail.com

whatsapp 635748393

azaroko aldizkarian

argitaratzeko

azaroaren 11rako

bidali zuen mezuak

ODOLA EMATEA 2022

urriak 21
abenduak 9

17:00etatik 20:30ak arte
anbulatorioan

Gipuzkoako Odol Emaileak

MENDI IRTEERAK

AZAROAK 6

Legutio - JARINDO (895 m.) - Legutio

ABENDUAK 4

Markinako Bigarren Guda Lerroa

Burumendi Mendi Elkarteak

zuen elkartearen ekitaldien berri emateko idatzi helbide honetara:

aldizkaria@kalaputxi.eus

eta hemen argitaratuko ditugu iragartzeko dituzuenak

AHOLKULARITZA LIDERRA, TOKIKO ARIMAREKIN

ASESORÍA LIDER
CON ALMA LOCAL

Torrealday adituak, Gipuzkoan ere bai

Torrealdayk 35 urte baino gehiagoko esperientzia du, eta hainbat herritan banatuta dagoen bulego-sare zabala. Enpresa handiei, enpresa txiki eta ertainei, eta autonomoei zerga-, lan- eta kontabilitate-aholkularitzako zerbitzu integrala eskaintzen diegu, kualifikazio handiko eta etengabeko prestakuntzan dagoen profesional-talde baten eskutik. **Ondarroa, Ermua eta Irungo** gure bulegoetatik kalitate handiko zerbitzua eskaintzen dugu, hurbiltasuna eta konfiantza osoa eskainiz. Gainera, bezeroei beren jarduerari eragiten dieten berrikuntza guztien berri ematen diegu, baita gure azpiegiturari eta gaitasunari esker jaso ditzaketen laguntzen eta diru-laguntzei buruzko informazioa ere. Jar zaitez gurekin harremanetan, eta inolako konpromisorik gabe informatuko zaitugu.

Torrealday
aditua

www.torrealday.es

Black

Web orriak

Yellow

EUSKALINPRI

Soluzio grafikoak • Soluciones gráficas

Cyan

Zure negozioa sustatzeko
behar duzun guztia

Inprimaketa digitala

Branding

Koadernaketa

Offset inprimaketa

Iragarkiak

Katalogoak

Diseinu grafikoa

EUSKALINPRI INPRIMATEGIA

Ifar kale 7 behea
20820 Deba (Gipuzkoa)
info@euskalinpri.com
T. 943 19 20 36

NURIA VÁZQUEZ

nuria.vazquez@euskalinpri.com
M. 659 45 36 57

Mutrikuko Udala

EGIN ZAITEZ BAZKIDE

MUTRIKUKO KIROLDEGIAN

ESKAINTZAK

Spinning

BodyBalance

BodyPump

Crosstraining

BodyStep

TRX

BodyCombat

Zumba

Pancafit

Fitness Aholkularitza

Fitness Gela

Yoga

Grit

CxWorx

Saio Birtualak

ktx mugiment
kiroltxartela

Mutrikuko kiroldegiko bazkideek beste udalerrietako 132 kirol-instalazio baino gehiagotara kostu gehigarririk gabe sartu ahal izango dira.

informazio gehiago:
www.kiroltxartela.eus

berritasuna

SAIO BIRTUALAK

Saio gidatuetako ordutegiak ez dira zure errealitatera egokitzen?

Lasai! Hemendik aurrera nahi duzun saioa birtualki egin ahalko duzu asteburuetan, jai egunetan edo ohiko saio gidatuen ordutegitik kanpo.

Informazio gehiago www.mutriku.eus orrialdean